

samordnare ANDT och barnkonventionen
Karin Jeppsson
0410-73 32 98
karin.jeppsson@trelleborg.se

Anslutning till Rökfritt Sverige 2025

Målet med Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025 är att år 2025 ska andelen rökare i befolkningen ha minskat till en mycket låg nivå, mindre än 5 procent av befolkningen, där rökning inte längre kan klassas som ett dominerande folkhälsoproblem. Trelleborg kan precis, som ett flertal andra kommuner, ta beslut om att ställa sig bakom Rökfritt Sverige 2025. Beslutet medför i sig inga kostnader eller andra specifika åtaganden, men skulle sannolikt gynna det lokala tobaksförebyggande arbetet.

Beredning

Bakgrund

Tobacco Endgame - Rökfritt Sverige 2025 är ett opinionsbildningsprojekt som drivs internationellt av organisationer som arbetar tobaksförebyggande. I Sverige har Tobaksfakta och dess medlemsorganisationer tagit initiativet till en svensk version och 2016 beslutade Sveriges regering att ställa sig bakom sammanslutningen. Detta är uttalat i den nationella ANDT¹-strategin 2016-2020 liksom i regeringsförklaringen för 2017.

Hittills har ett fyrtiotal svenska kommuner ställt sig bakom Rökfritt Sverige 2025. Därtill har olika organisationer som arbetar förebyggande inom tobaksområdet, länsstyrelser, organisationer på skolområdet, vårdgivare, idrottsorganisationer, pensionärsorganisationer, patientorganisationer m.fl. ställt sig bakom Rökfritt Sverige 2025.

Att Trelleborgs kommun stödjer och ställer sig bakom Tobacco Endgame – Ett rökfritt Sverige 2025 innebär att kommunen:

- Förstår bakgrunden och behovet av att skärpa de tobaksförebyggande insatserna.
- Stödjer principen att ett årtal ska preciseras då rökningen ska vara kraftigt begränsad.
- Stödjer en bred opinionsbildning för politiska beslut om den process som leder till målet.

¹ ANDT= står för alkohol, narkotika, dopning och tobak

Beslutet medför, som tidigare nämnts, i sig inga kostnader eller andra specifika åtaganden. Syftet med ställningstagandet för Tobacco Endgame - Rökfritt Sverige 2025 är att stötta ett nationellt politiskt beslut och mobilisera ett stöd i alla samhällssektorer. I kommunen kan beslutet fungera som en inspirationskälla och motor hälsofrämjande och tobaksförebyggande arbete samt i arbetet för en hållbar utveckling.

Tobakens påverkan på hälsa, samhälle och miljö

Sedan 1980-talet har mer än 1 miljon svenskar slutat röka. Trots den positiva utvecklingen av tobaksbruket i Sverige dör uppskattningsvis 12 000 personer per år till följd av rökning och 100 000 per år uppskattas insjukna i rökrelaterade sjukdomar. Tobaksrökning bidrar också till att ojämlikheten i hälsa ökar eftersom vissa grupper i samhället röker i betydligt högre grad än andra. Daglig tobaksrökning förekommer t.ex. oftare i grupperna med förgymnasial respektive gymnasial utbildningsnivå än i gruppen med eftergymnasial utbildningsnivå.

Andelen av hela befolkningen som rökte tobak dagligen var 8,8 procent 2016. Under 2016 var andelen individer i åldern 25–84 år som rökte tobak dagligen högre i grupperna med förgymnasial respektive gymnasial utbildningsnivå, 14 respektive 11 procent, jämfört med gruppen med eftergymnasial utbildningsnivå där andelen dagligrökare var 5 procent.

Tobaksrökning ökar risken för ett flertal sjukdomar, däribland flertalet cancersjukdomar, hjärt-kärlsjukdom, diabetes, samt sjukdomar och infektioner i andningsorganen. Att utsättas för andras tobaksrök påverkar också hälsan negativt. Passiv rökning ökar risken för exempelvis lungcancer och hjärt-kärlsjukdom. Rökning under graviditeten ökar bl.a. risken för hämmad fostertillväxt och låg födelsevikt och för tidig födsel hos barnet. Förutom en försämrad hälsa leder tobaksrökning till ökade kostnader för hälso- och sjukvården, ökad sjukfrånvaro och produktionsbortfall.

Nikotinet i snus är beroendeframkallande. Cirka 5 procent i Sverige i åldern 17–84 år är beroende av snus. Snus kan påverka munhälsan negativt, bl.a. kan det ge skador på tandköttet. Snusning vid graviditet ökar risken för t.ex. för tidig födsel och intrauterin fosterdöd, dvs. att fostret dör före eller strax efter födseln. Andra hälsoeffekter är i dagsläget inte så tydligt belagda för snus som för tobak avsedd för rökning.

Tobaksskräp orsakar också stora konsekvenser på miljön. Enligt mätningar av Håll Sverige rent är cirka 80 procent av skräpet i de svenska städerna tobaksrelaterat och består av fimpas, cigarettpaket, snus och snusdosor. Filtret i fimporna består av en slags plast (cellulosaacetat) som tar lång tid innan det försvinner om det hamnar i naturen.

Tobak leder till försämring av miljö och levnadsvillkor i de länder där tobaken odlas. Tobaksodling i låg- och medelinkomstländer orsakar allvarlig förstörelse av land och jord, och en rad andra störningar i ekosystemet. Många barn går miste om utbildning då de inte kan gå i skolan på grund av att de istället måste arbeta på tobaksplantager för att familjens ekonomi ska gå ihop. Vart och ett av de 17 globala målen för hållbar utveckling kan i någon mån kopplas till tobaksbruk. Att minska tobaksbruket är viktigt för att kunna uppnå de 17 globala målen för hållbar utveckling.

Tobaksförebyggande arbete

De viktigaste bakomliggande bestämningsfaktorerna för tobaksbruk är tillgänglighet, pris och social acceptans. Arbetssätt för tobaksförebyggande arbetet utgår främst från lagstiftning och andra regleringsåtgärder samt tillsyn av tobakslagen, information och utbildning om tobak, kunskapsspridning och opinionsbildning som stödjer tobakspolitiken samt tobaksavvänjning. Målsättningen med det tobaksförebyggande arbetet är att påverka attityder och normer, minska efterfrågan och tillgänglighet samt bedriva tobaksavvänjning.

Tobaksbruket i Trelleborgs kommun

Vuxna

Rökningen har minskat över tid. Andelen dagligrökare bland den vuxna befolkningen i Trelleborgs kommun var enligt Region Skånes Folkhälsoenkät 2012 16,1 procent bland kvinnorna och 14,9 procent bland männen. Detta är högre jämfört med Skånes genomsnitt där andelen dagligrökare var 12,5 procent bland kvinnorna respektive 12,4 procent bland männen.

När det gäller daglig snusning bland vuxna i Trelleborg visar samma undersökning att 3,9 procent bland kvinnorna och 15,9 procent bland männen snusade. Skånes genomsnitt visar att 2,6 procent bland kvinnorna snusade dagligen, motsvarande siffra för männen var 17,1 procent.

När det gäller rökning bland gravida syns en ökning mellan åren 2014-2016 gällande andel rökande gravida i vecka 12. Däremot skedde en minskning under samma period bland rökande gravida i vecka 32. Andelen rökare bland gravida är högre i Trelleborgs kommun jämfört med Skånes genomsnitt.

Angående rökning bland spädbarnsföräldrar skedde en ökning mellan 2013-2015 bland både mammor och pappor till barn i åldern 0-4 veckor. Bland föräldrar till barn i åldern 8 månader ökade rökningen bland pappor mellan 2013-2015. Bland mammorna var dock läget oförändrat. För mer information, se bilaga. Rökning bland spädbarnsföräldrar förekommer i högre utsträckning i Trelleborgs kommun jämfört med Skånes genomsnitt.

Skolelever

När det gäller daglig rökning bland skolelever har en minskning skett i Trelleborg mellan 2012 och 2016, enligt Region Skånes Folkhälsoenkät Barn och Unga 2016. Undersökningen visar att det i åk 6 inte längre förekommer någon daglig rökning. I åk 9 är andelen dagligrökare 5,4 procent bland flickorna och 3 procent bland pojkarna. I gymnasiet åk 2 röker 8,2 procent bland flickorna respektive 10,8 procent bland pojkarna varje dag.

Det finns inte någon lokal statistik angående daglig snusning i åk 6. I åk 9 har daglig snusning minskat bland pojkar i Trelleborg sedan 2012, år 2016 uppger 2,9 procent av pojkarna att de snusar varje dag. Bland flickorna i åk 9 snusar 0,6 procent varje dag. I gymnasiet åk 2 har en minskning skett bland pojkarna, år 2016 snusar 9,3 procent varje dag. Enligt undersökningen förekommer inte daglig snusning bland flickor i gymnasiet åk 2.

Jämfört med Skånes genomsnitt förekommer daglig rökning i högre utsträckning i Trelleborg bland flickor i åk 9 samt bland eleverna i gymnasiet åk 2. Daglig snusning är, jämfört med Skånes genomsnitt, mer utbredd i Trelleborg då det gäller

pojkar och flickor i åk 9 samt pojkar i gymnasiets åk 2. Även om rökning och snusning har minskat kan det konstateras att tobaksbruket fortfarande är tämligen utbrett bland skolelever i Trelleborgs kommun. Det är därmed angeläget att fortsätta arbeta aktivt med tobaksförebyggande insatser, bl.a. verka för fler rökfria miljöer.

Rökfritt Sverige 2025 och koppling till lokala mål

Det finns en koppling mellan intentionerna i Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025 och nedanstående lokala antagna mål/dokument:

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

- Ett av målen är att kommuninvånarna ska ha goda levnadsvanor.

Policy för rökfri arbetstid

- Trelleborgs kommun har haft rökfri arbetstid sedan 2009.

Hållbarhetspolicy för Trelleborgs kommun

- Målen Bästa livskvalitet! samt Alla ska med! (bl.a. ökad jämlikhet)

Trelleborgs kommuns folkhälsopolicy 2017-2020

- Ett av målen är att trelleborgarna ska röka mindre.

Brottsförebyggande handlingsprogram 2016-2018

- En av målsättningarna är att minska minderårigas tillgång till tobak.

Barnchecklistan

Nio av tio som börjar röka gör det före 18 års ålder. Många barn i Trelleborgs kommun utsätts fortfarande idag för tobak. Barn är mer sårbara för tobakens effekter och har även lättare för att utveckla ett beroende innan vuxen ålder.

Bland skolelever finns det en koppling mellan rökning, alkoholkonsumtion och erfarenhet av narkotika. Region Skånes Folkhälsoenkät Barn och Unga (2012 och 2016) visar att det är betydligt vanligare att rökande ungdomar har använt narkotika, jämfört med icke-rökande ungdomar. Ungdomar som röker intensivt konsumerar också alkohol i större utsträckning än ickerökande ungdomar.

Förslag till beslut

Hållbarhetsutskottet föreslås besluta

att föreslå kommunstyrelsen besluta att Trelleborgs kommun ställer sig bakom Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025.

Skickas till

Karin Jeppsson, samordnare ANDT och barnkonventionen, Hållbar utveckling

Referenser

Fakta om tobakens påverkan på hälsa, samhälle och miljö, Folkhälsomyndigheten.
www.folkhalsomyndigheten.se

Vuxna- folkhälsostatistik (statistik från Region Skåne)

<http://beslutstod.skane.se/QvAJAXZfc/opensdoc.htm?document=Accesspoint%2FFolkh%C3%A4lsostatistik%20Sk%C3%A5ne.qvw&host=QVS%40rspapp035&anonymous=true>

(Se även bilaga för statistik gällande rökning och snusning bland vuxna)

Folkhälsorapport Barn och Unga 2016

<https://www.trelleborg.se/globalassets/files/kommunledningsforvaltningen/hallbar-utveckling/filer/folkhalsoenkat-barn-och-unga/folkhalsorapport-barn-och-unga-trelleborg-2016.pdf>

Organisationer som ställt sig bakom Rökfritt Sverige 2025, Tobaksfakta.

<http://www.tobaksfakta.se/organisationerna-som-stoder-ett-rokfritt-sverige-2025/>

Tobaken hindrar hållbar utveckling, Tobaksfakta.

http://www.tobaksfakta.se/wp-content/uploads/2016/04/tobaken_hindrar_hallbar_utveckling.pdf